

Література:

1. Голубева Н. Ю. Пути противодействия злоупотреблению гражданскими процессуальными правами: постановка проблемы / Н. Ю. Голубева // Зловживання цивільними процесуальними правами: шляхи протидії : матер. круглого столу (м. Одеса, 27 лист. 2015 р.) / уклад.: І. В. Андронов, Н. В. Волкова, Р. Ф. Гонгало ; НУ ОЮА, Каф. цив. проц. – Одеса : Фенікс, 2015. – С. 3-10.
2. Петренко В. С. Механізми запобігання та протидії зловживанню процесуальними правами у цивільному судочинстві / В. С. Петренко // Зловживання цивільними процесуальними правами: шляхи протидії : матер. круглого столу (м. Одеса, 27 лист. 2015 р.) / уклад.: І. В. Андронов, Н. В. Волкова, Р. Ф. Гонгало ; НУ ОЮА, Каф. цив. проц. – Одеса : Фенікс, 2015. – С. 15-20.
3. Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2147-19>
4. Цивільний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
5. Ухвала Суворовського районного суду міста Одеси від 16 лютого 2018 р. Справа № 523/2172/18 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72310545>
6. Ухвала Київський районний суд м. Харкова від 08 лютого 2018 р. Справа № 640/16356/17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72119806>

Прущак Валерія Євгенівна

аспірантка кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник: д.ю.н., професор Голубева Н.Ю.

ХАРАКТЕРИСТИКА СПЕЦІАЛЬНИХ ПРИНЦИПІВ ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ ЗА УЧАСТЮ СУДДІ

Демократичне суспільство сьогодення чітко встановлює перевагу ідей гуманізму, моральності, справедливості, що спонукає нашу державу до пошуку якісно нових та ефективних підходів до вирішення спорів. Таким чином, стрімке та своєчасне запровадження в Україні альтернативних судочинству способів вирішення спорів, не викликає сумнівів. На ретельному вивченні науковцями даної проблеми базується практичне втілення на законодавчому рівні різних видів альтернативного вирішення спорів, у тому числі одним із видів якого є вирішення спору за участю судді. Проте, відправною точкою будь-якого правового інституту, яка забезпечує основу його реалізації, є принципи. Для визначення принципів альтернативних способів вирішення спорів варто

акцентувати увагу на понятті, що пропонує Притика Ю.Д. На його думку, принципи – це вихідні правові ідеї та положення, які становлять процедурне та організаційне підґрунтя здійснення певної процедури та спрямовані на законне розв’язання конфлікту між учасниками спору [1, с.88]. Так, під принципами врегулювання спору за участю судді слід вважати специфічні визначальні засади даного процесу, що забезпечують інституалізацію даного правового інституту, спрямовані на законне, ефективне, добровільне та взаємоприйнятне розв’язання спору, а також лягають в основу дій його учасників, таких як сторони спору та суддя, який приймає участь у врегулюванні спору.

Спеціальними принципами, що притаманні безпосередньо такому виду АВС як врегулювання спору за участю судді, є такі: добровільність, конфіденційність, нейтральність та неупередженість судді-посередника, принцип гнучкості процедури, принцип неконфронтаційного та неформального порядку.

Добровільність. Під добровільністю В. Рєзнікова розуміє прийняття усвідомленого рішення учасниками правових відносин – сторонами процесу – про застосування такої альтернативної процедури розв’язання спору, можливість відмовитися від участі на будь-якому етапі, акцентуючи увагу на тому, що дане рішення не може бути результатом зовнішнього примусу чи активного переконання будь-кого, а повинно бути лише результатом вибору учасників спору [2, с.11]. Таким чином, добровільність сторін проявляється по-перше у прийнятті рішення стосовно примирення шляхом вибору такого способу АВС як врегулювання спору за участю судді, адже ніхто не може застосувати примус до конфліктуючих сторін. По-друге, добровільність того, що відбувається під час процедури врегулювання спору за участю судді-посередника, адже сторони, намагаючись дійти компромісу, самостійно використовують взаємні поступки, вільні у власному волевиявленні стосовно процедури проведення врегулювання спору та можливості її припинення на будь-якому прийнятному безпосередньо для них етапі.

Конфіденційність. Науковці розглядають даний принцип як антитезу принципу гласності (публічності) та розуміють під конфіденційністю відсутність

публічності під час проведення процедури врегулювання спору, неприпустимість нерозголошення інформації, отриманої у процесі альтернативної судочинства процедури, недопущення вимагання такої інформації, заборона на виклик і допит як свідка особи, що сприяє примиренню, щодо обставин, які стали їй відомі під час процедури АВС [3]. Таким чином, надаючи визначення принципу конфіденційності стосовно процедури врегулювання спору за участю судді, слід визначити його як неприпустимість розголошення інформації, що стала відомою безпосередньо під час проведення процедури врегулювання спору за участю як учасниками спору, так і суддею-посередником, якщо сторони не домовилися про інакше або цього безпосередньо вимагає закон.

Нейтральність та неупередженість посередника. Даний принцип окреслює коло тих обов'язків, що покладаються на третю нейтральну сторону, а саме суддю, за участю якого відбувається врегулювання спору. Як слушно зазначає Штепан П., однією з найскладніших, але необхідних завдань посередника, є зберігати нейтральність та не піддаватися спокусі знайти правового чи винуватого [4]. Неупередженість та нейтральність судді-посередника полягає у його незацікавленості у тому чи іншому вирішенні спору, незалежності від будь-якої зі сторін, в обов'язку відсторонитися від власних почуттів, вподобань та переконань, виконувати свої процесуальні обов'язки неупереджено, ґрунтуючись лише на обставинах справи та думках сторін, не нав'язуючи тим самим їм власну думку.

Принцип гнучкості процедури. Своєрідність усіх видів АВС як інститутів громадянського суспільства, в тому числі і врегулювання спору за участю судді, полягає саме в тому, що на законодавчому рівні не встановлюється чітка структурована система стадій процедур АВС, а лише закріплюються базові засади здійснення певного способу АВС. Це забезпечує своєрідну гнучкість процесу, який на відміну від судового розгляду, рішення якого є не здатними задовольнити інтереси обох конфліктуючих сторін, проте є обов'язковими для виконання, дозволяє діяти сторонам до компромісного взаємоприйняттого вирішення спору.

Неконфронтаційний та неформальний порядок. Даний принцип передбачає відсутність необхідних елементів процесуальної форми та судової атрибутики, що створює психологічний комфорт для учасників та атмосферу довіри.

Підводячи підсумки, слід зауважити, що під принципами врегулювання спору за участю судді слід розуміти специфічні засади, метою яких є забезпечення законного, добровільного та ефективного розв'язання спору, що створюють основу для дій учасників даного процесу та забезпечують інституалізацію даного правового інституту. Врегулювання спору за участю судді неможливе без спеціальних, притаманних лише цьому способу АВС принципів, серед яких нейтральність та неупередженість судді-посередника, добровільність та конфіденційність, неконфронтаційність, гнучкість процедури стають тим основним підґрунтям, що сприяє активному, ефективному та продуктивному застосуванню даної процедури на користь як забезпечення і захисту охоронюваних законом прав та інтересів суб'єктів спору, так і на користь держави в цілому.

Література:

1. Притика Ю.Д. Зміст та класифікація принципів медіації / Ю.Д. Притика // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2010. - № 10. – С. 86-93.
2. Рєзнікова В. Медіація (посередництво) як спосіб вирішення господарських спорів / В. Рєзнікова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 90/2012. – С. 10-15.
3. Колясникова Ю.С. Примирительные процедуры в арбитражном процессе: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юр. наук: спец. 12.00.15 / Ю.С. Колясникова. – Екатеринбург, 2009. – 31 с.
4. Штепан П. Альтернативные способы разрешения споров [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://law.edu.ru/doc/document.asp?docID=1129449>.